

Verslag informateur te Woerden, gepresenteerd op 10 april 2018

Vooraf

Dit verslag heb ik geprobeerd zo objectief en open mogelijk op te schrijven. Daar waar dat niet het geval lijkt, excuus, lees het alstublieft alsof dat wél gelukt en het geval is.

Proces

In afwijking van het protocol zoals de gemeenteraad van Woerden het heeft vastgesteld heb ik met elke partij twee gesprekken gevoerd. Dit, omdat het voor mij allemaal nieuwe gezichten waren en het eerste gesprek dus ook het kennismakingsgesprek was. Voordat ik aanving met de gesprekken heb ik met de burgemeester gesproken. Dat was een nuttig gesprek, dat mij geholpen heeft om allerlei zaken die later de revue passeerden te duiden.

Vanaf het begin heeft de griffier van Woerden mij bijgestaan. Dat is een grote steun, ook omdat de door hem gemaakte verslagen vlot bij mij kwamen en ik mijn eigen krabbels kon vergelijken met die van hem. Bij het herkauwen van de gesprekken hielp dat zeer.

De beoogde datum om openbaar verslag uit te brengen werd gesteld op dinsdag 10 april, waarbij de kanttekening gemaakt is dat als het nodig zou zijn, dit geen harde deadline zou zijn. Ook is afgesproken dat mijn opdracht tot en met het opleveren van een finaal advies als informateur loopt. Daarna vindt eerst overleg plaats alvorens een volgende fase aanbreekt.

Gesprekken

Met alle partijen heb ik twee gesprekken gevoerd; per 1 april kende de gemeenteraad nog een nieuwe fractie. Via de griffier heeft deze echter mij laten weten geen behoefte te hebben aan een gesprek.

Ik heb alle gesprekspartners dezelfde set vragen gesteld. Daarbij valt te denken aan zaken als: hoe duiden jullie de verkiezingsuitslag? zijn er dingen tijdens de campagne gebeurd of gezegd die je nu nog dwars zitten? wat is de meest logische coalitie? wat is de door jullie gewenste coalitie? enzovoorts.

De eerste ronde bracht mij er toe om in de tweede ronde de vraag centraal te stellen hoe men aankijkt tegen de rolverdeling tussen raad en college, tussen oppositie en coalitie en tussen gemeente en inwoners. Dit, mede in het licht van de grote bezuinigingsoperatie die aanstaande is. Als uitsmijter heb ik na de tweede ronde nog gevraagd om een min-of-meer fictieve korte bezuinigingsvraag te beantwoorden.

Thema's

De thema's die een belangrijke rol spelen bij de totstandkoming van de nieuwe coalitie – en daarmee het College – zijn divers. Zo geeft iedere partij aan dat het nu wel tijd wordt voor een College dat in voltalligheid de vier jaar uitzit. Want hoewel voor allen glashelder is dat er achter elke wethouder die vertrok een eigen verhaal zit, is het algemene beeld ook duidelijk: stabiliteit en rust is noodzakelijk. Het zeer recent verschenen rapport van Berenschot geeft aan dat er heel flink bezuinigd moet worden, met of zonder nieuwe, grote investeringen.

Ombuigingen, taakstellingen of temporiseren zijn allemaal eufemismen voor een grote financiële operatie, waarvan de urgentie in de Woerdense gemeenschap nog niet overal even helder op het netvlies staat.

Verder is duidelijk dat de westelijke randweg, de randwegen, de ontsluitingswegen – al naar welke partij je het vraagt – een cruciaal onderwerp zijn voor de volgende fase. Veelal werden de verkiezingen geduid als een soort referendum op dit onderwerp.

De westelijke randweg

Mochten de verkiezingen gezien worden als referendum over deze weg, dan is Woerden electoraal bijzonder verdeeld. Afhankelijk van nuances is er net een krappe meerderheid die reeds nu, april 2018, zegt dat de westelijke randweg er komen moet. Diverse partijen geven heel stellig aan: “hard bezuinigen voor een stukje asfalt gaan we zó niet doen”. Andere partijen geven echter aan: de westelijke randweg moet in 2022 niet wéér inzet kunnen worden van de verkiezingen.

Gezien het belang dat aan deze weg wordt gehecht is het de moeite waard om meer duidelijkheid te krijgen in de (on)mogelijkheden en noodzakelijke stappen die gezet zouden moeten worden, mocht de weg gewenst zijn. Meer inzicht in het tijdpad is nodig, om te bezien of de definitieve ‘go’ überhaupt voor 2022 gegeven kan worden. Inzicht is verder nodig per wanneer op z’n vroegst de investeringslasten op de begroting zouden drukken. Verder is door diverse partijen aangegeven dat zij het besluit over de westelijke randweg (ja/nee en zo ja, welke variant) willen bezien in het licht van de verkeersvisie en/danwel in een brede context van bereikbaarheid van Woerden en omgeving, waarbij de effecten van recent genomen verkeersmaatregelen nog bestudeerd moeten worden.

Financiële situatie gemeente

Op diverse onderdelen van de begroting staat Woerden er niet rooskleurig voor. Incidentele dekkingen voor langdurige kosten moeten anders. De omvorming van de gemeentelijke organisatie gaat geld kosten. De kosten in het sociaal domein, en zeker de jeugdzorg, zijn door de rijksoverheid naar de gemeenten toegeschoven, waarbij Woerden zeker niet aan het meest gunstige deel van de verdeling staat. En zo is nog een aantal zaken te benoemen waarover spoedig keuzes gemaakt dienen te worden.

Er is bij de meeste partijen geen draagvlak om “alleen te bezuinigen voor asfalt”, er zal een ontwikkelagenda moeten komen die een eigen dekking kent. Hierbij dient ook gekeken te worden naar de ontwikkeling van de gemeentelijke organisatie en de mogelijk af te stoten gemeentelijke bezittingen, welke een aanzienlijke hoeveelheid euro’s vertegenwoordigen.

OZB

Glashelder: vrijwel niemand wil van harte de OZB verhogen. Maar nu duidelijk is dat Woerden een behoorlijke marge heeft in de ‘onbenutte belastingcapaciteit’ wordt de OZB wel als mogelijk dekkingsmiddel gezien. De meerderheid ziet het dan wel graag als ‘gelabeld’ geld, bijvoorbeeld als er een specifieke investering gedaan moet worden (denk aan asfalt of duurzaamheid).

Bezuinigen

Ik heb een beeld gekregen van de ideeën van partijen waar het om de bezuinigingen gaat. Dat beeld is divers. Wel is duidelijk dat verreweg de meeste politieke partijen aangeven dat de ‘pijn’ zo spoedig mogelijk genomen moet worden. Eerst (van) alles proberen en dan pas in 2021 de OZB nog inzetten als dekkingsmiddel wil vooralsnog niemand.

Personen

Als informateur ga ik niets zeggen over de kwaliteit van personen. Desgevraagd geven de meeste partijen aan dat wethouders uit de gemeente Woerden de voorkeur verdienen. Daarbij steevast gevolgd door de mededeling dat de afgelopen jaren bewezen hebben dat ook wethouders van buiten succesvol kunnen zijn en groot draagvlak kunnen genieten (of verdienen). Voor veel partijen speelt de vraag naar de kwaliteit van de kandidaten wel degelijk een grote rol. In het openbaar valt daar echter weinig mee te doen, omdat het

signaal telkenmale wordt afgegeven dat men vertrouwt op de respectievelijke partijen om met een goede kandidaat voor het wethouderschap te komen.

Duidelijk is dat een samenstelling van het College met vier voltijds wethouders het meeste draagvlak heeft. Gezien de opgaven voor Woerden zal er veel van hen gevraagd worden.

Communicatie

Iedereen vindt dat de stijl van besturen en communiceren anders moet. Raad en college kunnen zich wellicht, al dan niet gezamenlijk, bezinnen op de vraag hoe dit gestalte kan krijgen. Gezien de grote opgaven die op stapel staan is enige haast hierbij wel geboden.

Advies van de informateur (I)

Afgaande op de antwoorden tijdens de gesprekken, deze wegende naar zetel-aantal in de gemeenteraad is er een coalitie die voor de hand lijkt te liggen. Echter, uit de gesprekken komt naar voren dat draagvlak hiervoor minder uniform is, op dit moment, dan het lijkt. Bijvoorbeeld vanwege wensen en voornemens die met enige stelligheid neergelegd zijn bij de informateur, maar niet 1-op-1 te rijmen lijken met wensen en voornemens van andere partijen.

Wat een zwaarwegend punt is om te komen tot het verderop te vinden advies is het volgende. De verkeerssituatie (randweg, randwegen, etc.) wordt door vrijwel alle partijen verschillend geduid in urgentie, financiële en juridische haalbaarheid. Grosso modo kan er een meerderheidscoalitie gevonden worden in het "in enige vorm komt de westelijk randweg er sowieso".

Maar er speelt zoveel meer in Woerden. Het is maar de vraag of het onderwerp van de westelijk randweg op dit moment voldoende inhoud heeft om een coalitie op te baseren die stabiliteit en rust kent zodat zij de grote operatie aankan die Woerden moet behoeden voor de artikel-12 status én financiële ruimte moet realiseren voor de nadere investeringen en uitgaven die horen bij een ontwikkelagenda.

Advies van de informateur (II)

Alles bij elkaar is mijn advies om te bezien of het CDA, de VVD en de CU-SGP nader tot elkaar kunnen komen. Deze drie partijen zijn door (vrijwel) alle partijen genoemd als 'logisch en voor de hand liggend' in de nieuwe coalitie.

Indien zij op voldoende punten elkaar kunnen vinden kan de zoektocht naar een vierde partij starten. Daarbij lijkt het logisch om een keus te maken uit de partijen LijstvanderDoes, D66, Sterk Woerden of Progressief Woerden.

Mocht het zo uitkomen en uw wens zijn dan ben ik van harte bereid om deze gesprekken te leiden.

Tot slot

Dit alles is geschreven als advies. Woerden heeft vier jaar geleden laten zien dat een advies van de informateur ter zijde geschoven kan worden. Voelt u zich daartoe vooral vrij. In dat geval dank ik u hartelijk voor het tot nu toe gebleken vertrouwen en wens ik u succes met het vervolg!

Martijn Vroom, informateur te Woerden.